

КАТАЛОГ ЖУРНАЛІВ ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ (DOAJ) ЯК ЗВЕДЕНИЙ БЕЗКОШТОВНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС З ПИТАНЬ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Лев Рудзський

На 01.09.2025 р. проект DOAJ (Directory Open Access Journal) [1] – Каталог журналів відкритого доступу індексує статті з 22 тисяч журналів, 89 мовами, зі 138 країн з будь-якої тематики. Число журналів відкритого доступу (Open Access – OA) [2] у світі зростає. Вікіпедія визначає відкритий доступ до журналів, як «.... безкоштовний, швидкий, постійний, повнотекстовий доступ в [режимі реального часу](#) до наукових та навчальних матеріалів, що реалізовується для будь-якого користувача у [глобальній інформаційній мережі](#), здійснюваний переважно до [рецензованих науково-дослідних журналів](#)». З України в DOAJ індексується 455 журналів OA з них – 21 історичної спрямованості. Вони знайдені за пошуковою зв'язкою - Country of Publisher - «Ukraine» та предметної рубрики - «Історія (загальна) та історія Європи» - History (General) and history of Europe, яка надається експертною командою проекту. Список найменувань цих журналів представлений у Додатку 1 до цього тексту. Автор відредагував посилання на сайти журналів, тому що DOAJ видає їх не в тому вигляді, як прийнято в Україні. Предметних рубрик у проекті небагато, деякі з них відображають історію країн, наприклад, History of France (Історія Франції), History of Germany (Історія Німеччини), але рубрики «Історія України», на жаль, поки що – немає. Автор звернув на це увагу команди DOAJ. З особистого листування автора з членом команди DOAJ, з України – Юлією Гартман (Yuliia Hartman), яка стверджує, що поки що DOAJ використовує для предметизації записів застарілу версію LCC (Library of Congress Classification), Класифікація Бібліотеки Конгресу США, у якій немає такої рубрики. Найближчим часом команда DOAJ збирається запровадити нову версію LCC, у якій має бути окрема рубрика, присвячена історії України. В основному рубрики мають галузевий характер. Я не можу знати загальної кількості журналів в Україні, які видаються і які можна віднести до вищезгаданої рубрики, але публікації у 21 журналі дозволяють, на мій погляд, відслідковувати тенденції розвитку сучасної історичної науки в Україні. У проекті індексуються журнали політематичної спрямованості, тому віджет « ... ([англ.](#) widget) у [графічному інтерфейсі користувача](#) — це елемент взаємодії, такий як [кнопка](#) або [смуга прокрутки](#). Віджети призначені як інструмент для швидкого доступу до певної інформації чи сервісів» (Вікіпедія), який команда розробників проекту, пропонує безкоштовно встановити на сайті бібліотеки [3], дозволяє наблизити та зацікавити читача (і бібліографа, у тому числі, якщо останній хоче цікавитись!) у роботі з інформаційним ресурсом DOAJ. Віджет, це не

просто гіперпосилання на сайт проекту, а це маркетингова лійка, яка покликана затягнути в ресурс і привчити ним користуватися! Деякі бібліотеки України за інформаційної підтримки автора вже встановили його на свої сайти [4,5,6,7,8,9,10,11,12].

Висловлюю подяку Волошинській Н.О., заступнику директора Національної історичної бібліотеки України, за допомогу у наданні прізвищ та розширення ініціалів кількох найвідоміших українських вчених-істориків, для пошуку їх публікацій у DOAJ. Прізвища та розширення ініціалів були перекладені англійською за допомогою сервісу Google. Пошуки були проведені по полю Author на повний збіг, збіг з розширенням і скороченням ініціалів, англійською мовою і було знайдено деяку кількість публікацій. 04.09.2025 р. із сайту Національної історичної бібліотеки України, з розділу присвяченого VIII Краєзнавчим читанням пам'яті академіка Петра Тронька, автором було взято 8 прізвищ авторів, які на той момент надіслали тези своїх виступлень. З 8 прізвищ авторів у DOAJ було знайдено 4 публікації Попельницької Олени (Popelnytska Olena), індивідуальної та у співавторстві, у різних журналах. Це, на думку автора, підтверджує користь ресурсу для дослідників та читачів, які цікавляться питаннями історії України. На думку автора, кожна бібліотека може формувати свої унікальні стратегії пошуку в DOAJ, виходячи з реальних потреб своїх індивідуальних читачів, груп читачів тощо. Крім того, важливо, щоб ці стратегії співробітники бібліотеки фіксували у вигляді роликів або pdf-гайдів та викладали їх на сайті бібліотеки, підвищуючи інтерес читачів до ресурсу та пропагуючи різноманітні інструменти роботи із записами. Одним із таких інструментів є безкоштовна програма з класу бібліографічних менеджерів (EndNote, Mendeley), яка називається – Zotero у якій є локалізація та навчальний ролик створений співробітниками Львівського національного університету ім. І.Франка [13]. Вона пропонується дослідникам (читачам), для оптимізації ведення індивідуальної бази даних бібліографічних описів, посилань, повних текстів відповідно до своїх інтересів. Знайшовши в DOAJ шукану публікацію на прізвище автора, або за назвою публікації, або за ключовими словами користувач потрапляє на сайт самого журналу і по DOI (digital object identifier – цифровий ідентифікатор об'єкта), якщо публікація його має, може імпортувати запис у Zotero. Крім того, користувач прямо з сайту DOAJ може імпортувати метадані публікації, яка знайдена в результаті пошуку, в Zotero у форматі .ris (Research Information Systems), спеціалізованому форматі, з яким працюють програми бібліографічних менеджерів. Кожен бібліограф, за бажання, і за допомогою ІТ-фахівця бібліотеки, може завантажити та встановити Zotero на свій комп'ютер, вести в ній свою базу даних та навчитися грамотно користуватися Zotero, пропагуючи цей інструмент для своїх читачів.

Додаток 1.

1. Сторінки історії [Електронний ресурс] . - Режим доступу: <https://historypages.kpi.ua/> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.
2. Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Історія [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://hj.chnu.edu.ua/hj> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.
3. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://vspu.net/nzhist/index.php/nzhist> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.
4. Український нумізматичний щорічник [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://numismatic-journal.com/index.php/journal> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.
5. Історія науки і техніки [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.hst-journal.com/index.php/hst/Home> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.
6. Запорізький історичний огляд [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://istznu.org/index.php/journal> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.
7. Емінак [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.eminak.net.ua/index.php/eminak> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.
8. Історико-політичні проблеми сучасного світу [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://mhpi.chnu.edu.ua/mhpi> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.
9. Вісь Європи [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ae.eessc.org.ua/index> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.
10. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Історія [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://visnyk.history.knu.ua/ukr> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.
11. Схід [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://skhid.kubg.edu.ua/> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.
12. Східноєвропейський історичний вісник [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://eehb.dspu.edu.ua/> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.

13. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Історія [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://periodicals.karazin.ua/history> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.
14. Американська історія і політика [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.americanstudies.history.knu.ua/uk/sample-page/> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.
15. Київські історичні студії [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://istorstudio.kubg.edu.ua/index.php/journal> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.
16. Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія: Історичні науки [Електронний ресурс] : проект. - Режим доступу: <http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/nv/index> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.
17. Старожитності Лукомор'я [Електронний ресурс] : проект. - Режим доступу: <http://www.lukomor.mosk.mksat.net/index.php/lukomor/issue/archive> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.
18. Простір в історичних дослідженнях [Електронний ресурс]. - Режим доступу: . <https://spacehist.wixsite.com/prostir> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.
19. Українознавство [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://journal.ndiu.org.ua/> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.
20. Наукові записки НаУКМА: Історичні науки [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nrph.ukma.edu.ua/> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.
21. Європейські історичні студії [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://eustudies.history.knu.ua/uk/> , вільний. – Назва з екрана. – Дата звернення: 01.09.2025.

Список бібліографічних посилань.

- 1.Directory of Open Access Journal (DOAJ) [Електронний ресурс]: проект. - Режим доступу: <https://doaj.org/> , вільний. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 01.09.2025.
- 2.Вікіпедія [Електронний ресурс] : проект. - Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Відкрити_доступ, вільний. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 01.09.2025.

3. Directory of Open Access Journal (DOAJ) [Електронний ресурс] : проєкт. - Режим доступу: <https://doaj.org/docs/widgets/> , вільний. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 01.09.2025.

4. Каталог журналів відкритого доступу, англ. Directory of Open Access Journals (DOAJ). <https://publicsumylib.com.ua/> Сумська публічна бібліотека. Пошук у DOAJ. URL: <https://publicsumylib.com.ua/poshuk-u-doaj/> (дата звернення: 02.09.2025).

5. Каталог журналів відкритого доступу, англ. Directory of Open Access Journals (DOAJ). <https://libkor.com.ua> Чернігівська обласна наукова бібліотека імені Софії та Олександра Русових. Ресурси. Базы даних (БД). Пошук у DOAJ. URL: <https://libkor.com.ua/page/161-search-in-doaj> (дата звернення: 02.09.2025).

6. Каталог журналів відкритого доступу, англ. Directory of Open Access Journals (DOAJ). <http://ounb.lutsk.ua> Волинська обласна наукова бібліотека імені Олени Пчілки. Вебресурси. URL: http://ounb.lutsk.ua/?page_id=954 (дата звернення: 02.09.2025).

7. Каталог журналів відкритого доступу, англ. Directory of Open Access Journals (DOAJ). <https://www.vinmedlib.org.ua> Електронні ресурси Відділу медичних наук ВОУНБ ім. В. Отамановського. URL: <https://www.vinmedlib.org.ua/elektronni-resursy/poshuk-u-doaj> (дата звернення: 02.09.2025).

8. Каталог журналів відкритого доступу, англ. Directory of Open Access Journals (DOAJ). <https://library.nlu.edu.ua> Бібліотека Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого. Послуги. Науковцям. URL: <https://library.nlu.edu.ua/services/naukovtsyam/item/3685-doaj.html> (дата звернення: 02.09.2025).

9. Каталог журналів відкритого доступу, англ. Directory of Open Access Journals (DOAJ). <https://library.korolenko.kharkov.com/>

Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Короленка. Ресурси. URL: <https://library.korolenko.kharkov.com/resursy/doaj/> (дата звернення: 02.09.2025).

10. Каталог журналів відкритого доступу, англ. Directory of Open Access Journals (DOAJ). <https://library.btu.kharkov.ua> Державний біотехнологічний університет. Послуги. Дослідникам. URL: <https://library.btu.kharkov.ua/posluhy/doslidnykam/doaj-katalog-zurnaliv-vidkritogo-dostupu.html> (дата звернення: 02.09.2025).

11. Каталог журналів відкритого доступу, англ. Directory of Open Access Journals (DOAJ). <https://www.libr.dp.ua>. Електронні ресурси ДОУНБ. URL: <https://www.libr.dp.ua/elektronni-resursi-dounb.html> (дата звернення: 02.09.2025).

12. Каталог журналів відкритого доступу, англ. Directory of Open Access Journals (DOAJ). <https://lib-hdak.in.ua/> Харківська державна академія культури. Ресурси інтернет. Каталог DOAJ. URL: <https://lib-hdak.in.ua/catalog-doj.html> (дата звернення: 18.09.2025).

13. ZOTERO – Безкоштовна система управління бібліографічною інформацією URL: <https://www.youtube.com/watch?v=HfhbpyKa-GI> (дата звернення: 02.09.2025).